

ΤΙ ΔΙΑΚΥΒΕΥΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 24; (Ιανουάριος 2007)

Συγγραφέας: ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΜΑΝΩΦ

Διακυβεύονται τουλάχιστον 40.000.000 στρέμματα δασικών οικοσυστημάτων, των οποίων η αρξάμενη εδώ και χρόνια καταπάτηση και οικοπεδοποίηση θα νομιμοποιηθεί και θα ολοκληρωθεί. Η σημερινή αναθεώρηση αποτελεί την επισφράγιση μιας προσπάθειας αλλαγής του προορισμού του δασικού πλούτου της χώρας, η οποία ξεκίνησε εδώ και κάποιες δεκαετίες, προωθήθηκε επίμονα με νόμους και νομοσχέδια που συνάντησαν τη σταθερή αντίδραση του Συμβουλίου της Επικρατείας, προσέκρουσε, όπως φάνηκε στην προηγούμενη αναθεώρηση, στο λαϊκό αίσθημα και υποχώρησε προσωρινά. Είναι μια προσπάθεια που βασίζεται σε δύο βασικούς νομιμοποιητικούς μύθους, στους οποίους αξίζει να αναφερθούμε εν τάχει.

Ο πρώτος μύθος είναι η υποτιθέμενη διάκριση μεταξύ δασών και δασικών εκτάσεων. Σύμφωνα με αυτόν, υπάρχει ουσιώδης ποιοτική διαφορά μεταξύ δάσους και δασικής εκτάσεως, η οποία δικαιολογεί τη διαφορετική τους νομική μεταχείριση από απόψεως προστασίας. Δάσος είναι μόνο αυτό που γνωρίζουμε από τα παραμύθια και τις εκδρομές στους εθνικούς δρυμούς, τα ψηλά δένδρα με τους χοντρούς κορμούς και τα πυκνά φυλλώματα, στη σκιά των οποίων ζουν λύκοι, αρκούδες, ελάφια και άλλα μεγάλα ζώα. Δασική έκταση, από την άλλη πλευρά, δεν είναι παρά ένας ευφημισμός που περιγράφει ξερές και βραχώδεις εκτάσεις με αραιούς και χαμηλούς θάμνους και υποτυπώδη ζωή. Πρόκειται, βέβαια, για μια άποψη επικίνδυνα παραπλανητική, που καταδικάζεται από την επιστήμη της δασικής οικολογίας. Η επιστήμη δεν κάνει διάκριση μεταξύ δασών και δασικών εκτάσεων, αλλά ομιλεί περί δασικών οικοσυστημάτων, τα οποία έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό τη ρύθμιση της οικολογικής ισορροπίας των στοιχείων του περιβάλλοντος, δηλ. νερού, εδάφους και αέρος.

Η διάκριση, όμως, αυτή υιοθετήθηκε και υποστηρίχθηκε κατάλληλα στην Ελλάδα, ακριβώς γιατί μεγάλο μέρος του δασικού πλούτου της, αφού πρόκειται για μεσογειακή χώρα, αποτελείται από τη λεγομένη μακκία βλάστηση, η οποία, όμως, όχι μόνο δεν αποτελεί δευτέρας κατηγορίας ή ήσσονος σημασίας δάσος, αλλά αντίθετα αναγνωρίζεται και προστατεύεται σήμερα διεθνώς ως οικοσύστημα

τεραστίας οικολογικής αξίας με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα. Παρ' όλα αυτά, η αδόκιμη αυτή διάκριση εξακολουθεί να προβάλλεται, ακόμη και δια στόματος επωνύμων προσώπων, γιατί διευκολύνει την έξοδο των δασικών εκτάσεων από το αυστηρό καθεστώς προστασίας της ελληνικής εννόμου τάξεως.

Μιλώντας για νομική προστασία, ερχόμαστε στο δεύτερο μύθο, του οποίου γίνεται επίκληση κάθε φορά που επιχειρείται, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, πλήγμα κατά των δασών. Ο μύθος αυτός διατείνεται ότι το δασικό ζήτημα έχει ανακύψει εξαιτίας της εμμονής του ΣτΕ σε μια αυστηρή και άκαμπτη στάση έναντι των δασών, η οποία στραγγαλίζει την οικονομική ανάπτυξη και ανατρέπει κεκτημένα δικαιώματα των ασθενέστερων ιδίως τάξεων.

Τα πράγματα δεν είναι βεβαίως καθόλου έτσι. Η πάγια θέση του Έλληνα νομοθέτη, την οποία είχαν υιοθετήσει ανέκαθεν όλοι οι δασικοί κώδικες, ήταν ότι επιτρεπτή χρήση του δάσους είναι μόνο η κατά τον προορισμό του, δηλαδή να υπάρχει και να λειτουργεί ως δασικό οικοσύστημα. Αποσπασματικές παρεκκλίσεις από τον κανόνα αυτόν επιτρέπονταν, πριν από το Σύνταγμα του 1975, μόνο δυνάμει νόμου χάριν δημοσίου συμφέροντος, λ.χ. αποκατάσταση προσφύγων, γεωργική αποκατάσταση κ.λπ. Δάση αποψιλούμενα για οποιοδήποτε λόγο, φυσικό ή ανθρωπογενή, εάν αυτός δε στηριζόταν σε ειδικό νόμο, ήταν υποχρεωτικώς αναδασωτέα. Μετά το Σύνταγμα του 1975 η προστασία αυτή απέκτησε και συνταγματικό έρεισμα, απαγορεύθηκε δε εφεξής η αλλαγή χρήσης των δασών για οποιοδήποτε λόγο, πέραν των ειδικώς αναφερομένων στο Σύνταγμα λόγων, υπερτέρου δημοσίου συμφέροντος, όπως αυτοί έχουν ερμηνευθεί αυστηρά από τη νομολογία. Κατά συνέπεια, κανείς δεν μπορεί να επικαλείται ότι κατέχει δάσος, το οποίο νομίμως αποψιλώθηκε προ του 1975, εάν δεν αποδεικνύει ταυτόχρονα ότι υπάρχει σχετικός νόμος που του επέτρεπε ρητώς την αποψίλωση αυτή. Και τέτοιες δεν είναι βεβαίως οι περιπτώσεις των οικοδομικών συνεταιρισμών με τις γνωστές παράνομες κατατμήσεις δασικών εκτάσεων, με την καταστρατήγηση των νόμων περί ρητινοσυλλογής κ.λπ.

Από το πάγιο και συνεπές αυτό καθεστώς προστασίας, στο οποίο οφείλουμε την επιβίωση του δασικού πλούτου της χώρας εν μέσω γενικής, κατά τα άλλα, καταστροφής του περιβάλλοντος, επιχειρεί να εξέλθει για μία ακόμη φορά η ελληνική Πολιτεία. Αυτό δεν θα ήταν κάτι το νέο, αφού το βιώσαμε μόλις πριν πέντε χρόνια, με άδοξο τέλος για τους εμπνευστές του, δεδομένου ότι η απόπειρα κατέληξε στην

ενίσχυση της προστασίας με την ενσωμάτωση του επιστημονικού ορισμού του δάσους στο Σύνταγμα. Αυτό, όμως, που είναι νέο και αξιοσημείωτο, είναι η μέθοδος με την οποία επιχειρείται. Τα διδάγματα της προηγούμενης αναθεώρησης έδειξαν ότι μία κατά μέτωπο επίθεση στα δάση θα συναντήσει την αντίδραση των κοινωνικών φορέων, σήμερα πολύ περισσότερο από πριν, καθώς τα φαινόμενα της παγκοσμίου αλλαγής έχουν πείσει και τους πλέον επιπόλαιους για το μέγεθος της πλανητικής κρίσεως και το ρόλο των δασών στην οικολογική ισορροπία.

Επελέγη, λοιπόν, η οδός της καταστροφής του δάσους διά της δήθεν μείζονος προστασίας του (έτσι τουλάχιστον προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει τις κυβερνητικές προτάσεις). Πώς γίνεται αυτό; Με την υπαγωγή του δάσους στο χωροταξικό σχεδιασμό. Δεν είναι άλλωστε το ΣτΕ που επιμένει στο χωροταξικό σχεδιασμό ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '90; Να λοιπόν που επιτέλους εισακούεται, και αφού η χωροταξία είναι πλέον της μόδας, υπάγονται σ' αυτή και τα δάση. Πρόκειται βέβαια για χονδροειδές τέχνασμα, που δεν ξεγελά κανέναν. Γιατί είναι γνωστό σε νομικούς και μη ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός, δηλαδή ο καθορισμός των επιτρεπομένων κατά χώρο και χρόνο χρήσεων γης, ξεκινά από εκεί που τελειώνουν τα απολύτως προστατευτέα οικοσυστήματα, εκείνα δηλαδή των οποίων τη χρήση καθορίζει ευθέως το ίδιο το Σύνταγμα. Και αυτά είναι κατ'εξοχήν τα δασικά οικοσυστήματα, ως προς τα οποία το Σύνταγμα παρέχει πλήρη ρύθμιση.

Πώς οριοθετούνται τα συστήματα αυτά, θα μας το πει το δασολόγιο, το οποίο βεβαίως δεν υπάρχει, χάρη στην εσκεμμένη και ασυγχώρητη παράλειψη της Πολιτείας να συμμορφωθεί, εδώ και 31 χρόνια, στη συνταγματική επιταγή και τη σχετική απόφαση του ΣτΕ, που επιβάλλουν αμέσως. Τι μπορεί να γίνει μέσα στα δασικά οικοσυστήματα, και αυτό μας το λέει το ίδιο το Σύνταγμα, όπως είπαμε προηγουμένως. Κατά συνέπεια, δεν καταλείπεται έδαφος για χωροταξικό σχεδιασμό του δάσους από το νομοθέτη ή τη διοίκηση. Όπου υπάρχει δάσος κοντά, μακριά ή μέσα σε πόλη, πρέπει να αφηθεί να υπάρχει ως δάσος. Αυτό το γνωρίζει ασφαλώς ο αναθεωρητικός νομοθέτης. Με το πρόσχημα, όμως, του χωροταξικού σχεδιασμού, ανοίγει το δρόμο για τον καθορισμό εντός των δασών χρήσεων ασύμβατων προς τον προορισμό τους, οι οποίες θα οδηγήσουν μοιραία όχι μόνο στην καταστροφή τους, αλλά και στην έξοδό τους από τη δημόσια κτήση.

Και ερχόμαστε εδώ στο τρίτο διακύβευμα από την αναθεώρηση του άρθρου 24, το οποίο συνδέεται όχι πλέον με την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά με την υπονόμηση του χαρακτήρα του ελληνικού κράτους ως κοινωνικού κράτους δικαίου και προνοίας, όπως ορίζει το Σύνταγμα. Και τούτο γιατί τα δάση, εκτός από πολύτιμα οικοσυστήματα, αποτελούν και το βασικό κορμό της ελληνικής δημοσίας κτήσεως, δηλαδή του κοινού των Ελλήνων, το οποίο θα κληροδοτηθεί στις επόμενες γενεές. Αυτό οφείλεται στον τρόπο περιελεύσεώς τους στο νέο ελληνικό κράτος με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου, όχι διά καταβολής αποζημιώσεως στον Σουλτάνο, αλλά «πολεμικώς και δημευτικώς», δηλαδή όχι ως ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου αλλά ευθύς εξαρχής ως δημόσια κτήση. Υπάρχει ουσιώδης νομική διαφορά ανάμεσα στο καθεστώς των ελληνικών δασών ακόμη και από αυτά τα ευρωπαϊκά δάση, τα οποία, από ιδιωτική περιουσία των φεουδαρχών, πέρασαν στην ιδιωτική περιουσία του μονάρχη και εντεύθεν στην ιδιωτική περιουσία του κράτους.

Έτσι λοιπόν, η αναμενόμενη συνέπεια της αναθεωρήσεως του άρθρου 24 δεν θα είναι απλώς η οικοπεδοποίηση των δασικών εκτάσεων που βρίσκονται σήμερα στα χέρια ιδιωτών, αλλά η οριστική έξοδος από τη δημοσία κτήση και άρα η απώλεια για τις μελλοντικές γενεές των Ελλήνων, εκατομμυρίων στρεμμάτων δημοσίων δασών και άρα δημοσίας γης.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ένθετο «Ο δαίμων της Οικολογίας» της Εφημερίδας «ΑΥΓΗ» στις 14 Ιανουαρίου 2006, σ. 3-4.